

Huvudman

Fria Läroverken i Sverige AB, org: 556917-2041
info@laroverken.se

Ärendet

Tillsyn av gymnasieskolan Fria Läroverken Linköping i Linköpings kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Fria Läroverken i Sverige AB att senast **torsdag den 20 juni 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande prövning av kurs, skolans hantering av betygs kataloger och betygsättande lärare. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Fria Läroverken i Sverige AB inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Fria Läroverken Sverige AB ska vidta följande åtgärder

Bedömning och betygsättning

1. Se till att provningars utformning är sådan att elevens kunskaper kan bedömas i förhållande till alla de betygs kriterier som gäller för den kurs som provas. I det ingår att skolan ska upphöra med att genomföra provningar på enbart delar av kursens centrala innehåll (15 kap. 24 och 28 §§ skollagen och 2 § Skolverkets föreskrifter om provning i gymnasieskolan [SKOLFS 2016:17]).
2. Se till att beslut om betyg (även beslut om betyg efter provning) dokumenteras på föreskrivet sätt med datum och egenhändig signatur

eller elektronisk underskrift i betygskatalogen (7 § Skolverkets föreskrifter om betygskatalog [2011:123]).

3. För det fall betyg sätts efter prövning ska det framgå av betygskatalogen. Om eleven har ett betyg i kursen sedan tidigare ska såväl det nya som det gamla betyget framgå (15 kap. 28 § skollagen, 8 kap. 24 § gymnasieförordningen samt 12 och 16 §§ jämte bilaga 2 i Skolverkets föreskrifter om betygskatalog).
4. Se till att betyg beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte innehar legitimation, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad, om inte något undantag från bestämmelsen är tillämplig. I detta ingår att rektor ska upphöra med att fatta beslut om betyg i andra fall än när det är föreskrivet enligt skollagen och tillhörande författningar (3 kap. 16 § skollagen och 8 kap. 1 a och 1 b gymnasieförordningen).

Del av område utan konstaterad brist

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del som avser hur skolan genomfört och vid betygssättningen beaktat nationella prov.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2023:7575) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden inlett en tillsyn av Fria läroverken Linköping i Linköpings kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Fria Läroverken Linköping följer gällande bestämmelser om bedömning och betygssättning. Det som granskats är prövning av kurs, skolans hantering av betygskataloger, betygssättande lärare samt hur nationella prov hanterats och särskilt beaktats.

Tillsynen har genomförts den 27 och 28 september 2023 genom intervjuer med elever och lärare samt med den vid tillsynsbesöket tillförordnade rektorn. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. skolans betygskatalog och underlag för genomförda prövningar. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Bedömning och betygsättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Prövning av kurs

I de intervjuer som genomförts har det framkommit att det under våren 2023 tillämpats ett provningsförfarande i kurser i matematik som genomförts med hjälp av två lärare som inte varit ordinarie lärare på skolan utan har arbetat med andra uppdrag för huvudmannen.

Vid intervju med en av de lärare som deltagit vid provningsförfarandet har hen uppgett att elevernas resultat från provningarna finns dokumenterat i en excelfil som skolans rektor har. Skolinspektionen har tagit del av tre excelfiler benämnda "Prövningar Ma 1A Fria Linköping.xlsx", "Prövningar Ma 1B Fria Linköping.xlsx" och "Prövningar Ma 2B Fria Linköping.xlsx". Filerna innehåller tre matriser där det framgår vilka elever som gjort provningen i kurserna matematik 1a, matematik 1b och matematik 2b samt vilka områden de gjort prov inom. Filerna har getts in av den tillförordnade rektorn som i sin tur fått del av det via de lärare som arbetade med de ovan nämnda provningarna i matematik. Den ovan nämnda läraren har vidare angett att det övriga underlag som finns från provningarna har lämnats till skolan. Skolinspektionen har tagit del av det underlag som lämnades till skolan från de som genomfört provningarna. Underlaget består dels av de prov som genomförts vid provningen i kurserna matematik 1a och matematik 1b, dels av elevlösningar till samma prov. Skolinspektionen har visat en elev som genomfört provningen exempel från underlagen och eleven har bekräftat att det var de proven som användes vid provningen.

I den matris som getts in avseende kursen matematik 1a anges att fem elever har genomfört provning i kursen matematik 1a. Enligt matrisen har eleverna genomfört prov inom områdena tal, algebra, funktioner och grafer, sannolikhet och statistik samt geometri. Detta är enligt matriserna samma områden som eleverna som provats inom kursen matematik 1b gjort prov inom. I matrisen framgår inget om att de delprov som genomförts i kursen matematik 1a omfattat kunskapsområdet "matematik inom karaktärsämnen och yrkesliv". Skolinspektionen har vidare gått igenom det underlag i form av prov och elevlösningar som lämnats till skolan. Inte heller i dessa finns någon provuppgift eller något elevsvar som behandlar området "matematik inom karaktärsämnen och yrkesliv". Vid en genomgång av

prövningsunderlaget framgår utöver ovanstående att det avseende en elev inte använts samma prov som för de andra eleverna. Avseende den eleven har prov bland annat hämtats ur häftet Matte Direkt, träningshäfte Genrepet, 9:2. Enligt förlaget som ger ut läromedlet avser det en repetition av högstadiets matematik på E-nivå.

Vid intervju med de elever som deltagit vid det angivna prövningsförfarandet i matematik berättar de att det förekom att elever hjälpte varandra på proven. Vidare har de beskrivit hur eleverna kunde fråga läraren om saker och att denne hjälpt till "mer än vad man ska göra under prov" samt att hen vid frågor "inte gav själva svaret, men mycket nära, mer än vad som är rimligt". Vidare har eleverna uppgett att en lärare i inledningen av prövningsförfarandet förklarat att proven bestod av diagnoser benämnda "blandade övningar" ur matteboken varpå de elever som hade kvar boken kunde träna på proven i förväg. Eleverna har vidare uppgett att de uppfattade det som lättare att få E i en kurs genom prövningen än genom ordinarie kurs samt att de hade saknat tillräckliga kunskaper för att läsa efterföljande kurs i matematik. Tre av skolans ordinarie lärare i matematik samt en speciallärare i matematik/specialpedagog har berättat att de i olika sammanhang undervisat elever i matematik strax innan eller i samband med prövningen. Enligt respektive lärares bedömning har eleverna legat långt ifrån betygskriterierna för E i den kurs de prövats i. Lärarna uppger att eleverna trots det fått godkända betyg genom respektive prövning.

Utöver de ovan beskrivna prövningarna i matematik har det vid intervjuer framkommit att det förekommer andra prövningar på skolenheten som skolans lärare genomför. Vid en genomgång av skolans betygskatalog har det framkommit att två elever fått betygen F ändrade till ett E respektive ett C på en kurs i ett språkämnä. Vid intervju med den betygsättande läraren har hen uppgett att det rört sig om prövningar. Läraren har vidare berättat att en elev hade missat två saker så läraren och eleven genomförde dessa delar senare. Läraren uppger vidare att eleven hade varit sjuk och att kompletteringen egentligen borde gjorts i anslutning till betygsättandet. Läraren uppger att hen därför gjorde prövning på de båda delar som saknades. För den andra eleven uppger läraren att det bara var ett moment av läsförståelse som saknades för högre betyg så läraren och eleven gjorde bara den. Läraren beskriver att det inte rört sig om någon förlängd kurs för eleverna utan det har handlat om prövningar.

Av huvudmannens yttrande framgår att rektor vill påtala att hen är väl medveten om att delprövningar inte är något som får förekomma och att det lyfts fram regelbundet, oftast i spontana diskussioner. Utifrån det som kommit fram i intervjuerna avser rektorn att åter lyfta detta med lärarkollegiet.

Skolans hantering av betygskataloger

Skolinspektionen har vid tillsynen på skolan gått igenom betygskatalogerna för läsåren 2020/21, 2021/22 och 2022/23. Skolinspektionen har genom att kopiera handlingar samlat in delar av underlaget och tillfört det till ärendet.

I ett femtontal fall saknas det i betygskatalogen underskrift från en eller flera av de betygsättande lärarna. I flera fall har lärarens namn strukits över på raden för underskriften, men hen står alltjämt kvar som betygsättande lärare. I intervju med skolans tillförordnade rektor uppger hen att det rör sig om lärare som undervisat på kurserna men som exempelvis slutat på skolan, varit sjukskrivna eller inte skrivit på av för skolan okänd anledning. Den tillförordnade rektorn har beskrivit att lärarna skickar in betygen till administratören som skriver ut handlingarna och sedan ska lärarna komma in och skriva under. Avseende en lärare, där särskilt många underskrifter saknas, uppger den tillförordnade rektorn att läraren inte svarar på mail och att hen därför inte kommit in och skrivit under betygen utan gick på semester och då måste administratören lagt betygen i högen med färdiga betyg ändå.

Det förekommer vidare ett tiotal handlingar i betygskatalogen där ett namn strukits över både på raden för betygsättande lärare och där underskriften skulle ha varit. I de handlingarna finns då även ett annat namn som betygsättande lärare och hen har även skrivit under handlingarna. Det finns inga uppgifter i betygskatalogerna om varför korrigeringen gjorts avseende en av de ursprungliga betygsättande lärarna. Avseende en specifik person har detta gjorts vid fyra tillfällen vid betyg för läsåret för 2022/23. Vid intervju med skolans tillförordnade rektor framgår att i de fallen har en behörig lärare haft samtal om betygen med den läraren som undervisat i ämnet och sedan har den undervisande läraren strukits och den behöriga läraren satt betygen. Läraren som skrivit på har inte undervisat utan skrivit på som behörig, förtydligar den tillförordnade rektorn.

Det har i ett fyrtiotal av de insamlade handlingarna gjorts revideringar av elevers betyg i betygskatalogerna utan att skälet till förändringen angetts. Vidare saknar ett tiotal revideringar datering och ungefär lika många saknar egenhändig signatur av den som gjort förändringen. I tre av handlingarna har först samtliga elever fått F. Därefter har samtliga betyg ändrats vid ett och samma datum till betyg inom spannet A-E. Det anges inte vilket år betygen ändrats. I en handling har hela raden för tio elevers uppgifter, inklusive deras betyg, strukits över helt. I en annan handling har en enskild elevs rad, inklusive uppgiften om hens betyg, strukits över. Det har i de aktuella fallen inte angetts varför, av vem eller när överstrykningarna gjorts.

I betygskatalogen finns betygshandlingar där det saknas uppgifter om undervisande lärare och signatur från undervisande lärare. För vissa elever finns det en notis på handlingarna där det uppges att eleverna har betyg i kurser med sig från en annan kommun eller en annan skola som eleven gått på innan hen började på Fria Läroverken Linköping. I handlingen i betygskatalogen anges dock "Linköping Fria Läroverk" som skola och "Fria Läroverken i Sverige AB" som huvudman för det motsvarande betyget. Vid intervju med tillförordnade rektorn uppger hen att för elever som flyttar till skolan får skolan bara information om vilka betyg de fått i olika kurser. Skolan lägger då in betygen i skolans system.

I skolans betygskatalog framgår vidare att det finns handlingar avseende elever som har läst modersmål genom Linköpings kommuns centrala organisation.

Underlaget som Skolinspektionen tagit del av avser 24 elever för läsåret 2020/21 och 11 elever för läsåret 2021/22. För dessa elever finns ett betygsunderlag som lämnats in av kommunens verksamhetschef. Därtill finns uppgifter i skolans betygs katalog där betygen från underlaget förts in. Sidorna i betygs katalogen är inte underskrivna av betygsättande lärare och namnet på betygsättande läraren har inte heller uppgetts. Skolans tillförordnade rektor har vid intervju uppgett att modersmålsundervisningen sker genom Linköpings kommun och eleverna går dit. Skolan får sedan dokument från Linköpings kommun med betyg i modersmål och där finns inga underskrifter. Huvudmannen har i sitt yttrande uppgett att det rör sig om enstaka felaktighet och rutinen är att felaktiga betygs kataloger skickas tillbaka till kommunen med uppmaning om att återkomma med korrekta betygs kataloger.

Betygsättande lärare

Skolinspektionen har jämfört den lärarlista som tillförordnad rektor gett in vid skolbesöket med de betygs kataloger som samlats in. Det framgår därigenom ett femtontal betyg som endast är underskrivna av en obehörig lärare. Det finns vidare några exempel där obehöriga lärare själva justerat elevers betyg. I den senaste betygs katalogen för läsåret 2022/23 saknas exempel på handlingar där endast en obehörig lärare skrivit på dokumentet. Det finns dock alltså exempel från det senaste läsåret där en obehörig lärare själv reviderat ett betyg som satts sedan tidigare.

Vid genomgång av betygs katalogerna framgår det i ett trettiotal handlingar att skolans biträdande rektor själv skrivit på betygshandlingen. I någon enstaka handling benämns hen som biträdande rektor, annars uppges i handlingarna att hen är betygsättande lärare. Det rör sig ofta om betyg i kurser i idrottsspecialisering, men förekommer även i ett flertal andra kurser som exempelvis moderna språk, religion, samhällskunskap, historia, estetisk kommunikation, engelska, idrott och hälsa, tränings- och tävlingslära samt naturkunskap. Avseende de betyg hen skrivit på som biträdande rektor har hen vid intervju uppgett att kontexten var att hen fick till sig att hen skulle skriva på betygen exempelvis för att lärare inte varit anställda på skolan eller har glömt skriva på betygs katalogen när de slutat en anställning. Den undervisande läraren har då lagt in betyget i it-systemet och betygen går att läsa där varpå hen som biträdande rektor har skrivit under. Hen uppger att hen fått uppgiften att skriva på betygshandlingarna delegerad till sig av rektorn.

Skolinspektionen finner vid en genomgång av betygs katalogerna att skolans ordinarie rektor i ett femtontal fall har skrivit på betyg tillsammans med lärare på skolan. I den stora merparten av handlingarna anges hens titel som betygsättande lärare, i ett fall anges ingen titel och i ett fall anges titeln som rektor. I intervju med skolans lärare har en lärare uppgett att rektor skrivit på betyg tillsammans med läraren för att denne saknat legitimation. Läraren uppgav vidare att det inte längre är standard att man gör så utan att numera skriver en legitimerad lärare på tillsammans med undervisande lärare istället. I intervju med skolans tillförordnade rektor anger hen att det alltså förekommer att ordinarie rektor skriver på betyg när det inte finns en lärare som är behörig i ämnet.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 14 § skollagen framgår att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

Av 3 kap. 16 § skollagen framgår att betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vem som beslutar betyg när mer än en lärare bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från andra stycket för lärare som saknar legitimation.

Av 3 kap. 18 § skollagen framgår att betyg ska utfärdas skriftligt.

Av 3 kap. 19 § skollagen framgår att ett betyg som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av ett skrivfel eller liknande förbiseende får rättas av rektorn. Innan rättelse görs ska rektorn ge eleven och elevens vårdnadshavare tillfälle att yttra sig, om det inte är obehövligt. Vid rättelse ska ett nytt skriftligt betyg utfärdas och den oriktiga betygshandlingen om möjligt förstöras.

Av 3 kap. 20 § skollagen framgår att om den eller de som har fattat ett beslut om betyg finner att beslutet är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, ska denne eller dessa ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt. En sådan ändring får inte innebära att betyget sänks.

Av 15 kap. 22 § skollagen, i den lydelse som för närvarande tillämpas, framgår att betyg ska sättas på varje avslutad kurs, efter genomfört gymnasiearbete och examensarbete, och i grundskolans ämnen i de fall undervisning i dessa får förekomma i gymnasieskolan.

Av 15 kap. 24 § skollagen, i den lydelse som för närvarande tillämpas, framgår att som betyg för godkända resultat på en kurs ska någon av beteckningarna A, B, C, D eller E användas. Högsta betyg betecknas med A och lägsta betyg med E. Betyg för icke godkänt resultat betecknas med F. Vid betygssättningen ska läraren göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de betygskriterier som gäller för kursen och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. Samtliga kriterier för betyget E ska dock vara uppfyllda för att eleven ska kunna få ett godkänt betyg. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om betygskriterier.

Av 15 kap. 28 § skollagen framgår att den som vill ha betyg från gymnasieskolan har rätt att genomgå provning. Regeringen får meddela föreskrifter om provning.

Av 8 kap. 1 § gymnasieförordningen framgår att i 1 a-1 d §§ finns kompletterande bestämmelser till 3 kap. 16 § skollagen om vem som ska besluta om betyg.

Av 8 kap. 1 a § gymnasieförordningen framgår följande. Om fler än en lärare bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas och bara någon eller några av dessa är legitimerade, ska betyget beslutas av den eller de legitimerade lärarna.

Av 8 kap. 1 b § gymnasieförordningen framgår följande. Om ett betyg är beroende av två eller flera legitimerade lärares bedömning och dessa inte kan enas, ska betyget beslutas av den eller de av dessa lärare som har behörighet att undervisa i det ämne som betyget avser. Om ett betyg är beroende av en bedömning av två eller flera legitimerade lärare som är behöriga att undervisa i det ämne som betyget avser och dessa lärare inte kan enas, ska betyget beslutas av rektorn. Om ett betyg är beroende av en bedömning av två eller flera legitimerade lärare som inte är behöriga att undervisa i det ämne som betyget avser och dessa inte kan enas, ska betyget beslutas av rektorn.

Av 8 kap. 8 § gymnasieförordningen framgår att beslut om betyg ska dokumenteras i en betygskatalog. Med beslut om betyg avses beslut

1. att sätta betyg efter varje avslutad kurs och på gymnasiearbete eller efter provning, både när det gäller den som är elev i gymnasieskolan och när det gäller den som inte är det,
2. att sätta betyg efter varje avslutad kurs och på gymnasiearbete i anpassad gymnasieskola när det gäller den som är elev i anpassade gymnasieskolan,
3. att inte sätta betyg enligt 15 kap. 27 § eller 18 kap. 26 § skollagen. Sådana beslut markeras i betygskatalogen med ett horisontellt streck.

Av 6 § Skolverkets föreskrifter om betygskatalog framgår att i gymnasieskolan ska beslut om betyg föras in i betygskatalogen i anslutning till att kursen har avslutats. Betyg efter provning i gymnasieskolan ska föras in i betygskatalogen i anslutning till provningen.

Av 7 § Skolverkets föreskrifter om betygskatalog framgår att den eller de som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygskatalogen och förse uppgiften med egenhändig signatur. Om betygskatalogen förs elektroniskt får uppgiften i stället skrivas under elektroniskt.

Av 8 § Skolverkets föreskrifter om betygskatalog framgår att en betygskatalog ska innehålla

1. Skolverkets skolenhetskod,
2. skolform,
3. namn på huvudman, skolenhet och den kommun där skolenheten är belägen,
4. namn på eleven och elevens personnummer eller motsvarande,
5. namn och titel på den eller de som har beslutat om betyg,
6. namn på klass eller motsvarande, och i förekommande fall
7. namn på program och studieväg i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan eller namn på nationell profil och utgång i vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan.

Av 12 § Skolverkets föreskrifter om betygskatalog framgår att betyg efter provning ska framgå av betygskatalogen. Om eleven har ett betyg i kursen sedan tidigare ska såväl det gamla som det nya betyget framgå.

Av 15 § Skolverkets föreskrifter om betygskatalog framgår att rättelser och ändringar ska anges i betygskatalogen. Om ett betyg rättas eller ändras ska såväl det gamla som det nya betyget framgå. Rättelser och ändringar ska dateras och signeras på samma sätt som anges i 7 §. Det ska framgå av betygskatalogen om det är en rättelse eller ändring som är beslutad.

Av 2 § Skolverkets föreskrifter om provning i gymnasieskolan framgår att bestämmelserna om betygsättning i 3 kap. och 15 kap. skollagen samt 8 kap. gymnasieförordningen gäller i tillämpliga delar vid provning.

Regeringen har genom i läroplanen för gymnasiet, Lgy 11, meddelat föreskrifter för gymnasieskolan. Av Lgy 11, avsnitt 2.5 Bedömning och betyg, framgår att betyget uttrycker i vilken utsträckning den enskilda eleven har uppfyllt de nationella betygskriterier som finns för varje kurs. Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som finns för respektive kurs.

I Lgy 11, i ämnesplanen för ämnet matematik 1a (kurskod MATMAT01a), finns det angivet vilket centralt innehåll som kursen i matematik 1a ska innehålla. Av detta framgår att kursen ska behandla områdena "matematik inom karaktärsämnen och yrkesliv, aritmetik, algebra och funktioner, sannolikhet och statistik samt problemlösning, verktyg och tillämpningar". Det finns även angivet betygskriterier för kursen matematik 1a. Av betygskriterierna framgår att eleven, för att få betyget E, löser enkla problem inom kursens olika områden.

Skolinspektionens bedömning

Provning av kurs

Skolinspektionen kan konstatera att det vid en provning ska göras en sammantagen bedömning av elevernas kunskaper i förhållande till betygskriterierna. Vidare ska det säkerställas att samtliga kriterier som motsvarar betyget E är uppfyllda om godkänt betyg ska sättas. Ett av de betygskriterier som finns angivet för att eleven ska få E på kursen matematik 1a är att eleven löser enkla problem inom kursens olika områden. Det innebär att samtliga områden inom kursens centrala innehåll måste omfattas av det som testats för att ett E ska kunna sättas på eleven efter provningen. Även för högre betyg måste, som angetts ovan, kriterierna för ett E vara uppfyllda.

Skolinspektionen har granskat underlaget från provningen i matematik 1a som genomfördes under våren 2023. Det underlag som gåtts igenom är den dokumentation som läraren uppgett var det som användes vid provningen för den aktuella kursen. Skolinspektionen har vid genomgången funnit att det saknas uppgifter med anknytning till det centrala innehållet som avses inom området "matematik inom karaktärsämnen och yrkesliv". Trots det har elever fått E på

kursen efter avslutad provning. Elevernas kunskaper har därmed inte säkerställts i förhållande till samtliga områden som omfattas på kursen. Skolinspektionen kan således konstatera att elever getts godkända betyg efter en provning där deras kunskaper i förhållande till betygskriterierna för kursen i sin helhet inte säkerställts.

Skolinspektionen kan vidare konstatera att det framgår av intervjuer att de elever som genomfört den aktuella provningen har kunnat hjälpa varandra, få hjälp av närvarande lärare samt har haft kännedom om provens innehåll i förväg. Även det får anses medföra svårigheter när det gäller att säkerställa respektive elevs kunskaper i förhållande till gällande betygskriterier. Till det kommer att uttalanden från lärare och elever själva talar för att eleverna kan ha saknat godtagbara kunskaper i förhållande till betygskriterier men att de ändå fått godkända betyg.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer Skolinspektionen sammanfattningsvis att det framstår som sannolikt att det har förekommit brister i förfarandet avseende de genomförda provningarna i kursen matematik 1a.

Utöver den problematik som funnits vad gäller provningarna i matematik finner Skolinspektionen att det vid några tillfällen förekommit att skolans egna lärare gjort provningar av enbart de moment som en elev missat i samband med ordinarie kurs. Även här utgör det en brist att endast delar av kursers innehåll omfattats av provningen.

Huvudmannen har invänt att rektor är medveten om att delprovningar inte får förekomma och att det lyfts med lärarkollegiet. Skolinspektionen finner att det faktum att frågan lyfts upp inte förändrar bedömningen av att provningar av endast delar av kurser förekommit och att det utgör en brist.

Skolans hantering av betygskataloger

Skolinspektionen bedömer att det finns ett flertal felaktigheter i skolans hantering av betygskatalogerna för läsåren 2020/21, 2021/22 och 2022/23.

Skolinspektionen konstaterar att det ibland saknas underskrifter i betygskatalogen. Det har framkommit ett antal skiftande orsaker till att lärare inte skrivit under som exempelvis att de slutat på skolan, varit sjukskriva eller gått på semester. I flera fall har det inte kunnat lämnas någon förklaring till att signaturer saknas. Vidare saknas signaturer på flera ställen där namnet på den som skulle ha skrivit under har strukits över. Skolinspektionen kan konstatera att den som fattar beslut om betyg ska skriva under i betygskatalogen med egenhändig signatur. Det finns inte reglerat att undantag kan göras i situationer så som de som anförts. Att underlåta att få den betygsättande läraren/lärarna att skriva under kan därmed inte godtas utan avsaknaden av signaturer utgör en brist.

När betyg revideras genom ändring, rättelse eller provning ska det anges i betygskatalogen. Justeringen ska även dateras och signeras. När elevers betyg har reviderats på skolan har det däremot många gånger inte angetts om det rör sig om en ändring, en rättelse eller en provning. Det saknas vidare dateringar och underskrifter av gjorda revideringar på ett flertal platser i betygskatalogerna. Att

betyg förändras utan att det uppges orsak, datum och signatur för den som gjort justeringen utgör brister i hanteringen av betygskatalogerna.

Av utredningen framgår att för elever som fått betyg på andra skolor, med annan huvudman, och som sedan börjat på Fria Läroverken Linköping har ett nytt betyg utfärdats för eleven och detta har sedan tillförts skolans betygskatalog. I handlingen har det angetts att det är Fria Läroverken Linköping som utfärdat betyget. För elever som har fått betyg på en annan skolenhet och som därefter flyttats över till den aktuella skolenheten är det den skolenhet där betyget ursprungligen satts som har att säkerställa att betyget satts av rätt person, att betyget förs in i betygskatalog och att underskriven originalhandling finns. Att, så som skolan gjort, upprätta en ny handling med angivande av att betyget utfärdats på den egna skolan utan att eleven avslutat kursen på skolenheten är ett bristfälligt förfarande.

Skolan har uppgett att elever har modersmålsundervisning genom kommunens centrala organisation. Skolinspektionen kan konstatera att kravet på egenhändig signatur av den betygsättande läraren i betygskatalogen gäller även i dessa fall. Det ankommer då på skolan att säkerställa att den person som beslutar om betyget, som huvudregel den undervisande läraren om denne är legitimerad, också signerar betygshandlingen. Att underskrifter saknas vid betyg för elever som undervisats centralt är en brist. Huvudmannen har uppgett att det rört sig om en enstaka felaktighet och att rutinen är att felaktiga betygskataloger skickas tillbaka till kommunen för underskrift. Utredningen visar dock att det har rört sig om ett tio- till tjugotal elever under åtminstone två läsår där betyg satts genom betygsunderlag från kommunen som förts in i skolans betygskatalog. Den tillförordnade rektorn har även beskrivit förfarandet kring de aktuella betygen och att dessa normalt kommer in utan signatur från kommunen. Huvudmannens uppgifter om att det rör sig om enstaka felaktigheter och brister i förhållande till rutinen förändrar därför inte Skolinspektionens bedömning.

Betygsättande lärare

I skollagen och tillhörande författningar är det uttryckligen reglerat vem eller vilka individer som ska besluta om betyg under olika förhållanden. Skolinspektionen kan konstatera att skolan inte alltid följt den i författningarna angivna ordningen för vem eller vilka som beslutar om betyg. Av skolans betygskataloger framgår att lärare som saknar lärarlegitimation själva beslutat om betyg respektive reviderat betyg för skolans elever genom att betyg strukits och nytt betyg satts. Det har visserligen skett en förändring så att betyget i samband med en avslutad kurs numera som huvudregel sätts av den undervisande läraren tillsammans med en legitimerad lärare, så som huvudmannen anför. Det förekommer dock alltjämt att en obehörig lärare själv reviderar betyg och ensamt signerar förändringen i betygskatalogen. Det framgår av skollagen att lärare som saknar legitimation ska besluta om betyg tillsammans med en legitimerad lärare. Detsamma gäller då även vid ändring av betyg eller vid nytt beslut om betyg efter provning. Att olegitimerade lärare själva beslutat om betyg utgör därmed en brist.

Det framgår vidare av betygskataloger samt vid intervjuer att skolans tillförordnade rektor (i egenskap av biträdande rektor) själv har skrivit under ett flertal betyg när lärare avslutat sin anställning på skolan eller saknat legitimation. Genom att endast den biträdande rektorn uppges som betygsättande lärare i betygskatalogen framgår det inte om den undervisande läraren deltagit i beslutet om betyg. När en legitimerad lärare beslutar om betyg för elever som undervisats av en olegitimerad lärare ska även den olegitimerade undervisande läraren delta i beslutet och därmed ska även hen anges som betygssättande lärare i betygskatalogen. När den biträdande rektorn själv står som betygssättande lärare uppstår därmed ett formfel i betygskatalogen vilket utgör en brist.

Skolinspektionen finner att även rektor på skolenheten beslutat om betyg på ett sätt som inte är förenligt med författningarna. Skolinspektionen kan inledningsvis konstatera att rektor, när hen deltagit i beslutet om betyg, generellt skrivit på betygshandlingarna som betygsättande lärare men vid ett tillfälle skrivit på som rektor. Det har inte framkommit några sakliga skäl till varför hen uppgett olika titlar när hen deltagit i besluten om betyg. Skolinspektionen kan konstatera att det ska anges titel på den som beslutat om betyg. Det är då även relevant att korrekt titel uppges eftersom det annars inte går att säkerställa om rätt individer deltagit i besluten om betyg. Skolinspektionen kan vidare konstatera att rektor i huvudsak kan besluta om betyg vid olika situationer av oenighet mellan de lärare som ska besluta om betyget. I det aktuella fallet finns det inga uppgifter om att sådan oenighet förekommit. Istället har det framkommit att rektor skrivit på därför att den lärare som varit undervisande lärare saknat legitimation. Skolinspektionen finner att det i de fallen som huvudregel är en annan lärare, som har legitimation, som ska besluta om betyget tillsammans med den lärare som saknar legitimation. Det har inte framkommit att situationen varit sådan att det saknats praktiska möjligheter för en annan legitimerad lärare att delta i beslutet om betyg. Det har därmed inte funnits förutsättningar för rektor att delta i beslutet om betyg. Att så ändå gjorts utgör en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Fria Läroverken i Sverige AB verksamhet vid Fria Läroverken Linköping uppfyller inte författningarnas krav vad gäller prövning av kurs, skolans hantering av betygskataloger och betygsättande lärare. Det finns därför skäl att förelägga Fria Läroverken i Sverige AB att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Del av område utan konstaterad brist

Nationella prov

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Vid intervju med skolans elever har de uppgett att de gjort nationella prov i kurser i matematik, svenska och engelska. En grupp elever beskriver att samtliga delar av proven ingick och att genomförandet av proven "gick till som de brukar". Vid intervju med skolans lärare har även de berättat att man genomför de obligatoriska nationella proven.

En elevgrupp säger att det inte påverkar betyget om man är frånvarande från nationella provet, men att det gäller att vara närvarande om man vill höja betyget. Den andra elevgruppen beskriver att lärarna sagt att nationella proven bara kan användas för att höja en elevs betyg och att nationella proven, enligt hur eleverna uppfattat lärarna, inte kan sänka kursbetyget. Lärarna har uppgett att om nationella provets resultat skiljer sig mot det betyg man tänkt får man lyfta det mot andra uppgifter som eleven gjort. Lärarna beskriver vidare att elever kan ha gjort andra större uppgifter och att det finns mer utrymme för att visa underlag för betyg. En annan lärare säger att man kan lyfta i ämneslaget om en elevs resultat skiljer sig mellan nationella provet och en annan bedömning. Huvudmannen har i sitt yttrande till Skolinspektionen angett att rektor har gett direktiv till skolans mentorer att informera samtliga elever om att det nationella provet både kan höja och sänka betyget. Vidare framförs att detta varit en missuppfattning bland eleverna, men att lärarkollegiet är väl införstådda med att nationella proven både kan höja och sänka betygen.

Rättslig reglering

Av 15 kap. 25 a § skollagen framgår att vid betygssättning i ett ämne på en nivå som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl.

Av 8 kap. 3 a § gymnasieförordningen framgår att nationella prov ska användas i de kurser som anges i 3 b §. När nationella prov används ska eleverna delta i alla delar av proven. Rektorn får besluta att en elev inte behöver delta i ett nationellt prov eller i någon eller några delar av ett sådant prov, om det finns särskilda skäl.

Av 8 kap. 3 b § gymnasieförordningen, i den lydelse som tillämpas för elever som läser en utbildning som påbörjas före höstterminen 2023, framgår att nationella prov ska användas i den högsta avslutande kursen på programmet och, i förekommande fall, inriktningen, i ämnena engelska, matematik och svenska eller svenska som andraspråk med undantag för kursen svenska 2 eller svenska som andraspråk 2. Proven får användas även i andra kurser än de som anges i första stycket. Proven ska vara uppdelade i delprov som genomförs på vissa dagar eller under vissa perioder.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen kan konstatera att det av de intervjuer som genomförts inte framkommer annat än att de nationella proven genomförs på skolan har gjorts på ett korrekt sätt.

När elevers betyg på kurser ska sättas ska resultaten på de nationella proven beaktas särskilt. Elever har beskrivit att det inte går att sänka betyget genom det nationella provet utan att provet bara kan höja betyget. Skolans lärare har lämnat något skilda uppgifter om synsättet på nationella proven i förhållande till kursbetygen. Det huvudmannen anfört om att vissa elever får lägre betyg på kursen än på nationella proven kan inte på det sätt som huvudmannen anfört läggas till grund för slutsatsen att de nationella proven i konkreta fall använts för bedömningen att sänka en elevs betyg på en kurs. Skolinspektionen finner således mot denna bakgrund att det framstår som oklart om de nationella proven särskilt beaktas vid betygsättningen på skolan på det sätt som de ska göras. Det har dock inte kommit fram någon konkret situation där de nationella proven inte beaktats särskilt vid betygsättningen.

Av ovan redovisade omständigheter framkommer därmed inte att Fria Läroverken i Sverige AB brutit mot bestämmelserna när det gäller genomförandet av nationella prov eller att dessa ska beaktas särskilt vid betygssättning. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

På Skolinspektionens vägnar,

 Linda Lundberg

Beslutsfattare
Signerat av: Linda Lundberg

 Fia Rosholm

Föredragande
Signerat av: Fia Rosholm

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Jenny Lind medverkat.